

Wieringermeer, 15 maart 2021

'Warme' leugen regeert in Wieringermeer over datacenters Microsoft en Google

Onder deze titel verscheen op 6 maart in het NHD een kritisch artikel over Hollands Kroon waarin het College verweten werd doelbewust foute informatie naar buiten gebracht te hebben om draagvlak te creëren voor de komst van datacenters van Microsoft en Google. Wethouder Theo Meskers beweerde dat 'restwarmte' gebruikt zou kunnen worden terwijl hij op de hoogte was van het tegendeel. Hij had een afspraak die hij belangrijker vond dan de waarheid. Samen met CEO Anton Hiemstra van bedrijventerrein Agriport A7 en het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord had hij bekokstofd dat het verhaal van die restwarmte als groot voordeel van de vestiging van datacenters moest worden gebracht, een verhaal dat in september 2020 door Berenschot definitief werd afgeschoten.

Het Berenschot-rapport eindigde met de constatering : "De vestiging van datacenters is veel en negatief in het nieuws; belangrijke uitdaging is het creëren van breed draagvlak, ook onder burgers/bewoners", een uitdaging die een zware wissel zal trekken op de cultuur die door HK wordt gekoesterd.

Naast het gebruik van restwarmte is recent een tweede onderwerp in het nieuws gekomen: welk bestuur is bevoegd vergunningen voor datacenters te verlenen.

Het gegeven dat de regie over de realisatie van het Windpark Wieringermeer door het Rijk naar zich toe getrokken is, waarmee de energieproductie in Wieringermeer dus een rijkszaak is geworden, lijkt mij voldoende om te verwachten dat een grootschalige energieconsumptie door rijk of provincie moet worden vergund.

Zeker als verzwaring van het elektriciteitsnet en de bouw van trafostations een bovengemeentelijke inspanning vraagt.

Het datacenter debacle was het laatste in een reeks gemeentelijke miskleunen waarvoor de kiem werd gelegd in 2012 toen Hollands Kroon door een herindeling van 4 gemeenten met 22 kernen ontstond en een bestuurscultuur werd ontwikkeld die zich moest onderscheiden maar die steeds meer als een lokale variant van de Rutte-doctrine werd ervaren.

In 2016 verschijnt een boek waarin drie toenmalige topambtenaren van Hollands Kroon terugkijken op de eerste jaren en het proces beschrijven in een nieuwe gemeente die alles anders wil doen met als drijfveer :

'De klassieke bureaucratie van Max Weber heeft honderd jaar goed gewerkt, maar is inmiddels vastgelopen.'

Deze drie ambtenaren, Arthur Cremers, Anja van der Horst en Wim van Twuijver hebben het nieuwe besturen binnen Hollands Kroon handen en voeten gegeven. Werken buiten de gebaande paden was het nieuwe devies.

De vernieuwing binnen de gemeente Hollands Kroon wordt op de achterflap van het boek verwoord.

'In 2012 startte een nieuwe gemeente in de Kop van Noord-Holland. Hollands Kroon. Een gemeente die besloot dat het anders kan, mag en moet. Een ambitieuze gemeente met de wil om de slimste te zijn en voorop te lopen. Poleposition.'

De visie op een lerende organisatie; de HK academie; de weg naar zelfsturende teams; het werd in lovende bewoordingen beschreven en het gerenommeerde blad "Binnenlands Bestuur" publiceerde een reeks artikelen.

Een jaar later moest de Raad afscheid nemen van twee wethouders en sprak een raadslid over de 'financiële en organisatorische puinhoop' bij de gemeente, een constatering waarin een toenemend aantal burgers zich herkent, burgers die teleurgesteld waren in het functioneren van de nieuwe gemeente, waarin de menselijke maat door digitalisering is overvleugeld.

Graag wil ik twee onderwerpen belichten die een sleutelrol hebben gespeeld in de cultuur die in Hollands Kroon ontstaan is :

--- Het vergadermodel van de Raad

--- De delegatiebesluiten

Allereerst het VERGADERMODEL

In een notitie van 28-11-2011 werd door de Werkgroep Griffie Hollands Kroon aandacht gevraagd voor het vergadermodel dat de Raad op 2 januari 2012 moest kiezen waarbij werd benadrukt dat op 2 januari geen ruimte was voor een debat omdat de vergadering waarin de benoeming en beëdiging van burgemeester, raadsliden en wethouders centraal zou staan, een ceremonieel en feestelijk karakter zou hebben.

In de notitie werd gesteld dat het meer vakgerichte commissiemodel dat in de gemeenten Wieringen en Wieringermeer functioneerde, minder aan de bij het Dualisme behorende uitgangspunten en daaruit voortvloeiende werkwijze voldeed dan het BOB-model, waarin beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming op dezelfde of verschillende avonden als vergaderdoelen worden nagestreefd.

De gedachte achter het BOB-model is dus een vraagstuk eerst goed verkennen voordat er een oordeel over wordt uitgesproken en er een besluit over wordt genomen. Aan het slot van dit proces heeft het debat niet alleen als doel om tot besluitvorming te komen, maar ook om publiekelijk te verantwoorden op basis van welke argumentatie de meerderheid van de raad tot een besluit komt.

Omdat er binnen de vier gemeenten geen gelijkloeiend vergadermodel aanwezig is en ook een vergadermodel, dat in meerderheid in gebruik is, ontbreekt, wordt door een werkgroep die van mening is dat de nieuwe raad geëquipeerd moet zijn op toekomstige ontwikkelingen, als aanbeveling geformuleerd :

- 1- Raadsvergaderingen op een vaste vergaderdag, in een vaste cyclus en op vaste vergadertijden.**
- 2- Opbouw van de raadsagenda volgens het BOB-model.**

De volgende overwegingen waren voor de werkgroep reden om **niet** voor een commissiemodel te kiezen :

- *beperken van de vergader- en werkdruk (raad, fracties, college, ambtelijk apparaat);*
- *beperken van de bureaucratie;*
- *integrale benadering van de onderwerpen / betere besluitvorming;*
- *voorkomen van "dubbel debat";*
- *vergroten van de doelmatigheid.*

Het BOB-model met een grondig verkennen van beleidsvoornemens werd gedwarsboemd door het niet ter inzage leggen van ambtelijk dossiers en het beperken van de toegang tot de ambtelijke organisatie.

In de recente inventarisatie van de modellen die in de Nederlandse gemeenten functioneren wordt het in HK gebruikte vergadermodel zelfs niet als BOB-model maar als "Vergadermodel zonder commissies" gekwalificeerd met plenaire vergaderingen waarbij de voorbereidingen plaatsvinden via fractievergaderingen.

Voor de volledigheid de resultaten voor de 355 gemeenten die Nederland in 2019 telt :

- 66 gemeenten maken gebruik van een model zonder commissies.**
- 178 van deze gemeenten maken gebruik van het raadscommissiemodel, met 50 % het meest gebruikte model.**
- 46 gemeenten gebruiken het model met één agendacommissie.**
- 54 gemeenten hanteren de nieuwere BOB-methode.**
- De rondetafelmethode is het minst gebruikt, slechts 11 gemeenten hanteren deze methode.**

Bron: Nationaal Raadsledenonderzoek 2019 <https://www.daadkracht.nl/over-ons/onderzoek/nationaal-raadsledenonderzoek/>

Het afscheid van het commissiemodel betekende vooral voor de kleinere fracties een gevoelig verlies.

De voorbereiding van de besluitvorming in de vakcommissies; de bestudering van de dossiers en de behandeling door betrokken commissieleden; de inspraak van betrokken inwoners; de verdieping vanuit de ambtelijke organisatie in de commissievergaderingen maar ook de taakverlichting van de raadsleden die mogelijk was door inwoners die op de kandidatenlijst voorkwamen en passende competenties hadden, als commissielid of als plaatsvervangend lid te benoemen. Dat het functioneren binnen een raadscommissie bijdraagt aan de vaardigheden van toekomstige raadsleden was naast het gebruik van specifieke kennis en competenties van inwoners een bijkomend voordeel. Nu het Raadsledenonderzoek heeft aangetoond dat het raadscommissiemodel veruit het meest gebruikt wordt, een bevestiging van de meerwaarde van dit model in de lokale democratie, rijst de vraag welke gedachten de werkgroep hebben gebracht tot de in 2012 gedane aanbeveling.

Het onderzoek uit 2009 van de VNG naar de ervaringen van 28 gemeenten met hun vergadermodellen dat door de werkgroep wordt genoemd, lijkt mij hiervoor onvoldoende representatief.

Vermeldenswaard is dat de gemeente Beesel, die evenals HK koos voor het vergadermodel van de gemeente Voorst, na 2 jaar terugkeerde naar het raadscommissiemodel.

Het door de Raad van HK in 2012 gekozen vergadermodel is in mijn beleving voortdurend een belemmering geweest voor de ontwikkeling van een gezonde relatie tussen inwoners; zijn vertegenwoordigers in de Raad en het Bestuur van de door herindeling gevormde gemeente.

De in het dualisme beoogde scheiding tussen de rollen van dagelijks bestuur (taak van het college) en de kaderstelling

en controle (taak van de raad) is in HK onvoldoende gerealiseerd waarbij het overleg tussen het College en het deel van de Raad dat via het coalitieakkoord aan het College verbonden was, een belangrijke rol speelt.

Ook het principe dat een raadslid handelt zonder last werd regelmatig door een nauwelijks verholde eis tot fractiediscipline geschonden.

Het recente uittreden van enkele raadsleden uit hun fractie werd mede hierdoor veroorzaakt.

Het onvoldoende inhoud geven door het College aan de actieve informatieplicht jegens de Raad en het ontmoedigen van contact met de ambtelijke organisatie gevoegd bij de HK-versie van de Rutte-doctrine zijn de oorzaak van een duidelijke onbalans in de verhouding Raad – College waarbij de controle van de macht ondergeschikt werd aan het in standhouden van de coalitie.

De DELEGATIEBESLUITEN

Op 10 juli 2012 werd door het college het voorstel “Aanwijzingsbesluit- en delegatiebesluit Wabo en Wro” geformuleerd waarmee op 27 september 2012 door de Raad werd ingestemd. Met dit raadsbesluit werden enkele bevoegdheden van de Raad door het College met steun van de coalitiepartijen aan de Raad ontnomen.

Door bevoegdheden van de Raad aan het College te delegeren werd een “*verbeterde en snellere dienstverlening*” en het “*voorkomen van dwangsommen wegens niet tijdig beslissen*” beoogd.

Benadrukt werd dat de “*controlerende en kaderstellende taak raad ongewijzigd blijft*” in de alinea:

*“Het overdragen van deze bevoegdheden aan het college laat de controlerende en kaderstellende rol van de raad onverlet. In dat kader is het van belang dat de raad kan sturen op basis van informatie die door het college verstrekt wordt. Het spreekt voor zich dat het college de raad **tijdig en volledig** informeert over de gevallen waarin het college toepassing hebben gegeven aan artikel 2.12 van de Wabo (omgevingsvergunning met afwijking bestemmingsplan) en artikel 6.12 van de Wro (exploitatieplan).”*

Om de eventuele weerstand te verkleinen, werd verwezen de situatie in de 4 voormalige gemeenten geschetst.

“De voormalige gemeente Wieringermeer had bepaalde categorieën aangewezen waarin geen vvgb (verklaring van geen bezwaar) vereist was. Daarnaast was de bevoegdheid om een exploitatieplan vast te stellen gedelegeerd aan het college in die gevallen waarin het college ook bevoegd gezag was.

Dat laatste gold ook voor de voormalige gemeente Anna Paulowna.

De gemeente Wieringen en Niedorp kenden geen delegatie- of aanwijzingsbesluit.”

Niet vermeld werd dat naast de aan het college overgedragen bevoegdheden in Wieringermeer door de Raad een Handvest Actieve Informatieplicht was vastgesteld waarmee het actief informeren van de Raad werd geborgd.

Met de overdracht van bevoegdheden middels het delegatiebesluit kreeg de Raad een toezegging betreffende de door het college te verstrekken informatie. Hoe deze toezegging in de praktijk is nagekomen is recent duidelijk geworden in de recente controverse over de datacenters.

De realisatie van de ambities op het gebied van dienstverlening en het voorkomen van dwangsommen, de onderbouwing van het voorstel, onttrekken zich aan mijn waarneming.

De juridische procedures tussen gemeente en inwoners, die met enige regelmaat de pers halen, vormen echter een indicatie dat de uitvoering van de dienstverlening niet door iedereen wordt gewaardeerd.

En ook de meldingen van een verlenging van de besluytermijn in berichten van overheid.nl zijn een aanwijzing dat de snelheid in het gemeentelijk handelen regelmatig onvoldoende is.

De komst van datacenters in HK vertoont gelijkens met een ontwikkeling die ruim 10 jaar eerder in Wieringermeer plaatsvond, de realisatie van het “Windpark De Ambtenaar” door een consortium uit de financiële wereld.

Medio 2010 werd de aanvraag van IE Projects B.V. te Zeist besproken om de experimentele 1 MW-turbine aan de Zuiderdijkweg bij Medemblik te vervangen door een meer eigentijds ontwerp; een **Enercon E-126**-turbine met een ashoogte van 135, een totale hoogte van 196 m en een vermogen van 7,5 MW.

Door dhr. John Dekker (gemeentelijk projectleider) werden de beperkende bepalingen in het bestemmingsplan waarin de schaal van de polder leidend was voor de afmetingen van solitaire turbines en de geringe afstand tot Medemblik terzijde geschoven door te wijzen op de steun van Rijk en Provincie voor deze opschaling en door deze solitaire megaturbine de aanvechtbare status van “lijnopstelling” te geven.

Met die status werd de maximale ashoogte van 50 m voor solitaire turbines gepasseerd.

Op 3 september 2010 werd door het hoofd van de afdeling Bouwen, Ruimte en Milieu onder volgnummer BR2010057 de beschikking afgegeven waarin waren vermeld de bouwkosten van € 7.930.500,= en de leges van € 107.101,50

Op 5 november 2011 wordt de vergunning onherroepelijk en sinds het voorjaar van 2012 vormt de alleenstaande windmolen "De Ambtenaar" in zijn eentje "Windpark De Ambtenaar".

In februari 2014 wint de Volkskrant "De Tegel" met het onderzoek naar "de windmolen die niet gebouwd had mogen worden" waarin de realisering van "De Ambtenaar", alsmede de kosten en de opbrengsten worden beschreven.

Het onderzoek was voor de PvdA aanleiding vragen aan GS te stellen.

Evenals bij de datacenters kon de indruk ontstaan dat de inkomsten voor de gemeente hebben bijgedragen aan de positieve grondhouding waarmee de ontwikkeling werd ontvangen.